

Scholieren: We moeten meer respect hebben voor leraren

Middelbare scholieren zouden meer respect moeten hebben voor hun docenten. Dat zegt twee derde (67%) van ruim 900 ondervraagde jongeren in een peiling van jongerenkrant 7Days en EenVandaag. Een op de vijf (23%) respondenten stelt dat er afgelopen schooljaar in hun klas minimaal één leraar structureel werd gepest. Het CBS maakte onlangs bekend dat één op de tien leraren gepest wordt, vooral door leerlingen. In de peiling werd ook ge-

vraagd waarom leerlingen nu juist die ene leraar pesten. Vaak komt dat doordat de leraar weinig gezag toont en geen orde kan houden, aldus de ondervraagden. Hierdoor daalt het respect, soms dus met pesten als gevolg. „We zochten grenzen, die konden we niet vinden. Dus we konden steeds verder gaan”, aldus een deelnemer. „Maar zolang ze geen orde kunnen houden, verdienen ze ook niet zoveel respect.” Vaak, zo geven ondervraagden aan, worden er

roddels verspreid, negeren ze de leraar of intimideren leerlingen de docent door bijvoorbeeld propjes te gooien of iets op het bord te schrijven. Ook het maken en verspreiden van foto's of video's van de leraar komt voor. In veel gevallen, zo geven de scholieren aan, wordt het pesten niet opgelost en gaat het het hele schooljaar door. De helft van de ondervraagde scholieren geeft aan dat ze wel medelijden hadden met de gepeste leraar.

Een belangrijke functie van rituelen is dat zij troost geven

Vieren, gedenken en stilstaan

Patricia van der Zalm

Door goed bij een speciale gebeurtenis stil te staan, kun je de overgang naar een andere situatie vieren, benoemen, erom rouwen en markeren, vindt predikant en rituelencoach Annegien Ochtman-de Boer. In haar boek 'Nieuwe rituelen' schetst zij onder andere ontwikkelingen in het omgaan met 'scharniermomenten' in het leven. We kunnen niet goed zonder rituelen omdat we behoefte hebben aan zingeving, communicatie en ordening in het leven, schrijft Ochtman, vorm geven aan de belangrijke momenten in je leven. De kerken hebben minder leden, maar de behoefte aan spiritualiteit en zingeving is springlevend. Vanuit haar bureau Ritualiter begeleidt de vrijgevestigd predikant, theoloog en pastoraal psycholoog mensen bij het bedenken - en uitvoeren - van rituelen bij de meest uiteenlopende gebeurtenissen.

Praktijkverhalen

Er kan heel veel, blijkt uit de praktijkverhalen en tips in haar boek. Thuis, in of buiten de kerk, in de natuur. Zo leggen de kinderen en de man van een overleden vrouw wat persoonlijke dingen in haar kist, een Boeddhabeeldje, een roos uit de tuin en een takje van de heg die ze zo vaak samen hebben gesnoeid. In een ander geval dragen de kleinkinderen de kist met hun overleden opa door zijn tuin en maken een ererondje rond zijn lievelingsboom. Bij het afscheid van een 3-jarig jongetje worden zijn favoriete verhalen voorgelezen en ballonnen opgelaten.

Het begeleiden is een mooie vorm van topsport, zegt Ochtman. „Soms is het onwaarschijnlijk vermoeiend en energieslurpend. Vooral begrafenissen van kinderen en jongeren vind ik indrukwekkend. De impact op het gezin en de wijde omgeving is ontzettend groot. Zij horen niet dood te gaan.” Tijdens de voorbereidingen en de bijeenkomst moet ze zelf een helicopterview hebben en enige professionele afstand bewaren. „Daarna moet ik echt bijkomen. Pas de volgende dag krijg ik er energie van. Onlangs begeleidde ik de begrafenis van een goede vriendin. Het was heel zwaar, maar tegelijkertijd toch heel licht. Het helpt de rouw op gang als het afscheid precies goed is gelukt.” Een belangrijke functie van rituelen is dat zij troost geven. En erkenning van wat iets of iemand heeft betekend, en nog betekent. Voor kinderen is het bijvoorbeeld na een echtscheiding belangrijk dat hun ouders benoemen dat het huwelijk óóit goed was. En dat de kinderen uit liefde zijn geboren. „Scheiden lijkt op rouwen, je neemt afscheid. Het is belangrijk

De vliegcramp met de MH17 hield Nederland lange tijd in z'n greep.

FOTO ANP/PIERRE CROM

om zo'n periode goed af te sluiten.” Toch zijn scheidingsrituelen nog zeldzaam. Rituelen kunnen ook helpen bij het onder ogen zien wat er is gebeurd, vrolijk of verdrietig. Ze geven ons een herinnering voor de toekomst, schrijft ze. „Je benoemt wat je voelt, hoopt en verwacht. Een van mijn missies is dat mensen erover gaan nadenken dat het goed is om soms even stil te staan bij bepaalde momenten. Dan kun je ze beleven en doorleven.”

Groeiende behoefte

Wat verklaart nu de groeiende behoefte aan persoonlijke rituelen? „Vooral de ontkerkelijking en de individualisering”, denkt ze. „Daarnaast dienen rituelen en het benoemen van belangrijke gebeurtenissen misschien ook als tegenhanger van de vluchtigheid en gejaagdheid in de maatschappij. Mensen nemen vaak te weinig tijd en rust om bij belangrijke momenten stil te staan. Neem de generatie die nu opgroeit. Die heeft het ontzettend druk met studeren, zelfstandig wonen, baan, partner, kind. Geen wonder dat veel jonge

mensen, vooral vrouwen, een burn-out krijgen.”

In haar boek beschrijft ze - naast vele praktijkvoorbeelden van persoonlijke ceremonies - in vogelvlucht een paar trends die ertoe hebben geleid dat persoonlijke rituelen steeds meer worden toegepast. Naast de ontkerkelijking en de individualisering speelt ook de democratisering daar een rol bij. De samenleving is 'horizontaler' geworden, iedereen wil meepraten en meebeslissen, ook over rituelen. Niet langer voorgeschreven door de kerk, religie of 'hoe het hoort', maar persoonlijk, creatief, authentiek en vanuit het hart. „Mensen willen zelf bepalen hoe en wat ze geloven”, zegt ze. „Bij die 'solo-religiositeit' past ook het gevoel dat er 'iets' is, een hogere macht. En dat de ziel van een overledene misschien wel voortleeft in die vlinder die op je schouder landt of in het roodborstje of de regenboog die opeens verschijnt. Kerken bewegen wat te weinig mee met de veranderende behoeften van de maatschappij. Een statische kerkdienst gaat vaak voorbij aan de wensen van veel jongere mensen.

Zulke diensten moeten blijven, maar er moet iets bij.” Sinds een jaar of twintig is de dood volgens Ochtman terug in het publieke leven. De wereldwijde uitbarsting van rouw na het overlijden van prinses Diana (augustus 1997) zette volgens haar de toon. Nu zijn stille tochten, herdenkingen, bermonumenten, condoleanceregisters, knuffels en andere openbare uitingen van rouwen en medeleven de gewoonste zaak van de wereld.

Ramp op Tenerife

Om het grote verschil met vroeger te illustreren, beschrijft Ochtman hoe werd gereageerd op de vliegcramp op Tenerife (maart 1977, 583 doden, van wie de helft Nederlanders) en op de aanslag op de MH17. Na 'Tenerife' geen live tv-verslagen, geen toespraak van de koningin, geen nationale rouw en herdenking. De MH17-ramp hield Nederland in z'n greep. „Dit laat zien dat rouw op de een of andere manier moet worden gekanaliseerd, anders dan via de kerken. Mensen voelden zich betrokken, stonden langs de weg toen de rou-

wauto's met de kisten passeerden, plaatsten bloemen, knuffels en persoonlijke boodschappen. De meesten zullen oprecht hebben meegeleefd.” Sommigen zullen na een grote verandering in hun leven snel willen overgaan tot de orde van de dag en niet kunnen of willen gedenken. Is dat verstandig of werkt dit 'ontkennen' averechts? „Ik denk dat je jezelf daar geen goede dienst mee bewijst. Mannen zijn gemiddeld beter in vooruit kijken - met het risico dat zij fasen overslaan. Vrouwen hebben gemiddeld wat meer last van weemoed. Ik geloof in de kracht van het wél doen: sta stil, vier en gedenk.” Onlangs heeft Ochtman 'heel groots' gevierd dat ze zestig werd. 'Ook waren we 35 jaar getrouwd. Daar hebben we iets bijzonders van gemaakt. In mijn werk word ik meer dan gemiddeld geconfronteerd met de kwetsbaarheid van het bestaan. Dus: sta erbij stil, doe iets bijzonders. En doe het nu.’

Nieuwe rituelen, Annegien Ochtman-de Boer, Forte Uitgevers BV, € 19,95, www.ritualiter.nl